

**Yeni
Maarif
Modeline
Göre**

6 SINIF

İlköğretim ve Ortaöğretim Bursluluk Sınavı (İOKBS)

BURSLULUK SINAVI

ÇIKMIŞ
SORULAR
paralelinde
hazırlanmıştır.

**Konu
Anlatımlı**

editör
yayınevi

6. SINIF

BURSLULUK KONU ANLATIMLI

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.
Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik,
mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı,
çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Editör Yayınevi Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Editör Yayınevi Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Özbaran Matbaacılık

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

Kitap hakkında görüş ve önerileriniz için

WhatsApp hattımız: 05422620337

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE	5
1. TEMA	7
KELİMELEİN ANLAM ÖZELLİKLERİ.....	7
SÖZ GRUPLARINDA ANLAM	9
YABANCI DİLLERDEN ALINAN KELİMELEER	11
PARAGRAF TÜRLEİ	12
BİTİŞİK VE AYRI YAZILAN DİL YAPILARI	13
NOKTALAMA İŞARETLERİ	14
2. TEMA	26
KARŞILAŞTIRMA İŞLEVLİ SÖZ VARLIKLARI.....	26
METİN İÇİ VE METİNLER ARASI KARŞILAŞTIRMA	26
CÜMLEDE ANLAM.....	27
METİNDEKİ UNSURLARI SINIFLANDIRMA.....	30
KELİMELEİN KÖKLERİ VE EKLERİ	31
3. TEMA	41
METİN TÜRLEİ	41
ZITLIK VE SEBEP İŞLEVLİ SÖZ VARLIKLARI	42
SES OLAYLARI	43
4. TEMA	53
METİN İÇERİĞİ	53
DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI.....	54
GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ.....	55
AMAÇ İFADE ETME VE ŞART İŞLEVLİ SÖZ VARLIKLARI	56
5. TEMA	66
HİKÂYE UNSURLARI	66
METNİN BÖLÜMLERİ	67
SÖZ SANATLARI	67
ÖZNE-YÜKLEM UYUMU.....	68
KISALTMALARIN VE KISALTMALARA GETİRİLEN EKLERİN YAZIMI	69
6. TEMA	75
OLUMSUZLUK VE BENZERLİK İŞLEVLİ SÖZ VARLIKLARI.....	75
GÖRSEL YORUMLAMA	76
SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME	79

MATEMATİK.....	87
1. TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER (1).....	89
BİR DOĞAL SAYININ ÇARPANLARI VE KATLARI.....	89
KALANSIZ BÖLÜNEBİLME KURALLARI	91
ASAL SAYILAR	93
ASAL ÇARPANLAR	94
ORTAK KAT	95
ORTAK BÖLEN.....	96
2. TEMA: İSTATİSTİKSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ....	104
KATEGORİK VEYA NİCEL(KESİKLİ) VERİYE DAYALI ARAŞTIRMA SORUSU OLUŞTURMA	104
VERİLERİ GÖRSELLEŞTİRME VE ÖZETLEME	106
SONUÇ VE YORUMLARI TARTIŞMA.....	108
3. TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER(2)	119
ONDALIK GÖSTERİMLERDE BASAMAK DEĞERİ ...	119
ONDALIK GÖSTERİMLERDE YUVARLAMA.....	121
KESİR İLE BÖLME İŞLEMİ İLİŞKİSİ.....	123
UZUNLUK ÖLÇME BİRİMLERİ	124
GERÇEK YAŞAM PROBLEMLERİ	125
4. TEMA: VERİDEN OLASILIĞA	133
DENEYSEL OLASILIK	133
5. TEMA: GEOMETRİK ŞEKİLLER	136
İKİ PARALEL DOĞRU VE BİR KESENLE OLUŞTURULAN AÇILAR.....	136
İKİ PARALEL DOĞRUNUN İKİ KESENLE OLUŞTURDUĞU ŞEKİLLER	137
BİRBİRİNİ ORTALAYAN DOĞRU PARÇALARININ OLUŞTURDUĞU DÖRTGENLER.....	138
ÜÇGEN VE DÖRTGENLERİN AÇILARI İLE İLGİLİ PROBLEMLER	139
6. TEMA: İŞLEMLERLE CEBİRSEL DÜŞÜNME VE DEĞİŞİMLER	147
CEBİRSEL İFADELER	147
ÖRÜNTÜLER.....	148
ALGORİTMA.....	149

FEN BİLİMLERİ157**1. ÜNİTE: GÜNEŞ SİSTEMİ VE TUTULMALAR 159**

GÜNEŞ SİSTEMİ.....159

GÜNEŞ VE AY TUTULMALARI.....162

2. ÜNİTE: KUVVETİN ETKİSİNDE HAREKET 168

BİLEŞKE KUVVET 168

SABİT SÜRATLİ VE SABİT HIZLI HAREKET.....170

3. ÜNİTE: CANLILARDA SİSTEMLER.....179

BİTKİ VE HAYVANLARDA ÜREME, BÜYÜME VE GELİŞME179

DENETLEYİCİ VE DÜZENLEYİCİ SİSTEMLER..... 183

4. ÜNİTE: IŞIĞIN YANSIMASI VE RENKLER..... 194

IŞIĞIN YANSIMASI 194

AYNALAR 195

IŞIĞIN SOĞURULMASI197

5. ÜNİTE: MADDENİN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ ...206

GENLEŞME VE BÜZÜLME..... 206

MADDENİN HÂL DEĞİŞİM NOKTALARI 208

YOĞUNLUK 209

6. ÜNİTE: ELEKTRİĞİN İLETİMİ VE DİRENÇ218

ELEKTRİĞİN İLETİMİ218

ELEKTRİKSEL DİRENÇ VE BAĞLI OLDUĞU FAKTÖRLER219

SOSYAL BİLGİLER 229**1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK 231**

ZAMAN İÇİNDE DEĞİŞEN GRUPLAR VE ROLLER..231

KÜLTÜREL BAĞLARIMIZIN VE MİLLÎ DEĞERLERİMİZİN TOPLUMSAL BİRLİKTELİĞE ETKİSİ..... 232

TOPLUMSAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 233

2. ÖĞRENME ALANI: EVİMİZ DÜNYA 239

ÜLKEMİZİN, KİTALARIN VE OKYANUSLARIN KONUM ÖZELLİKLERİ 239

DOĞAL VE BEŞERÎ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ241

TÜRKİYE'NİN BEŞERÎ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ 243

ÜLKEMİZİN TÜRK DÜNYASIYLA KÜLTÜREL İŞ BİRLİKLERİ 244

3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ251

TÜRKİSTAN'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİNİN MEDENİYETİMİZE KATKILARI251

VII-XIII. YÜZYILLAR ARASINDA İSLAM MEDENİYETİNİN İNSANLIĞIN ORTAK MİRASINA KATKILARI 252

İSLAMİYET'İN KABULÜYLE TÜRKLERİN SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATLARINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER 253

XI-XIII. YÜZYILLAR ARASINDA MEYDANA GELEN ASKERİ MÜCADELELERİN ANADOLU'NUN TÜRKLEŞMESİNE VE İSLAMLAŞMASINA KATKILARI..... 255

4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ261

YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR..... 261

TEMEL HAK VE SORUMLULUKLARIN TOPLUMSAL DÜZENİN SÜRDÜRÜLMESİNDEKİ ÖNEMİ 262

DİJİTALLEŞME VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN VATANDAŞLIK HAK VE SORUMLULUKLARINA ETKİSİ..... 263

5. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ270

ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI VE EKONOMİK FAALİYETLER..... 270

EKONOMİK FAALİYETLER VE MESLEKLER 272

TASARLANAN BİR ÜRÜNÜN YATIRIM VE PAZARLAMA SÜRECİ 273

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 279**1. ÜNİTE: PEYGAMBER VE İLAHİ KİTAP İNANCI.. 281**

İNSANLARA REHBER: PEYGAMBER.....281

PEYGAMBERLERİN İLETTİĞİ MESAJ: VAHİY 284

İLAHİ KİTAPLAR..... 285

BİR SURE ÖĞRENİYORUM: FELAK SURESİ 286

2. ÜNİTE: RAMAZAN VE ORUÇ..... 290

ORUÇ VE KU'-RAN AYI RAMAZAN..... 290

ORUÇ İBADETİ 290

ORUÇ İBADETİNİN İNSANA KAZANDIRDIKLARI... 292

BİR DUA ÖĞRENİYORUM: İFTAR DUASI..... 293

3. ÜNİTE: AHLAKİ DAVRANIŞLAR 297

DOĞRU SÖZLÜ OLMAK 297

MERHAMETLİ OLMAK 297

ADAP VE NEZAKET KURALLARINA UYMAK 300

VATANIMIZI SEVMEK..... 303

BİR DUA ÖĞRENİYORUM: KUNUT DUALARI..... 303

4. ÜNİTE: PEYGAMBERLİĞİNDEN ÖNCE**HZ. MUHAMMED 307**

HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ÇEVRE 307

HZ. MUHAMMED'İN AİLESİ VE ÇOCUKLUĞU 307

HZ. MUHAMMED'İN GENÇLİK YILLARI 308

BİR SURE ÖĞRENİYORUM: FİL SURESİ 309

CEVAP ANAHTARI.....313

TÜRKÇE

İÇİNDEKİLER

1. TEMA	7
KELİMELERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ	7
SÖZ GRUPLARINDA ANLAM	9
YABANCI DİLLERDEN ALINAN KELİMELER	11
PARAGRAF TÜRLERİ	12
BİTİŞİK VE AYRI YAZILAN DİL YAPILARI	13
NOKTALAMA İŞARETLERİ	14
 2. TEMA	 26
KARŞILAŞTIRMA İŞLEVİ SÖZ VARLIKLARI	26
METİN İÇİ VE METİNLER ARASI KARŞILAŞTIRMA	26
CÜMLEDE ANLAM	27
METİNDEKİ UNSURLARI SINIFLANDIRMA	30
KELİMELERİN KÖKLERİ VE EKLERİ	31
 3. TEMA	 41
METİN TÜRLERİ	41
ZİT LİK VE SEBEP İŞLEVİ SÖZ VARLIKLARI	42
SES OLAYLARI	43
 4. TEMA	 53
METİN İÇERİĞİ	53
DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	54
GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ	55
AMAÇ İFADE ETME VE ŞART İŞLEVİ SÖZ VARLIKLARI	56
 5. TEMA	 66
HİKÂYE UNSURLARI	66
METİNİN BÖLÜMLERİ	67
SÖZ SANATLARI	67
ÖZNE-YÜKLEM UYUMU	68
KISALTMALARIN VE KISALTMALARA GETİRİLEN EKLERİN YAZIMI	69
 6. TEMA	 75
OLUMSUZLUK VE BENZERLİK İŞLEVİ SÖZ VARLIKLARI	75
GÖRSEL YORUMLAMA	76
SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME	79

1. TEMA

KELİMELERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

- Tek başına bir anlamı olan ses birliklerine **sözcük** (ke-lime) denir.
- Sözcükler kullanıldıkları cümle içinde farklı anlamlara gelebilir.

Gerçek (Temel) Anlam

- Bir kelimenin aklımıza gelen ilk anlamına yani herkesçe bilinen yaygın anlamına **gerçek anlam** denir.
- Gerçek anlam, kelimelerin sözlükteki ilk anlamıdır.

Örnek:

- › Kanadı kırık **kuş** ısrarla uçmaya çalışıyordu. (Vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı hayvanların ortak adı)
- › Şehrin dışında **geniş** bir arazi almıştı. (Alanı büyük olan, makro, dar karşıtı)
- › Kapıyı **anahtar**la açamayınca çilingir çağırdı. (Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç)

Yan Anlam

- Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen kopmadan kazandığı yeni anlamlara **yan anlam** denir.
- Yan anlamda sözcük, gerçek anlamından farklıdır ancak tamamen uzaklaşmamıştır.

Örnek:

- “Masanın ayağı kırıldı.” cümlesinde “ayak” kelimesi yan anlamda kullanılmıştır. Çünkü ayak kelimesinin gerçek anlamı, “bacakların bilekten aşağısında bulunan ve yere basan bölümü”dür. Bu cümledeyse “masanın yerden yüksekte durmasını sağlayan dayanaklardan her biri” anlamında kullanılmıştır. Yani gerçek anlamıyla bir anlam yakınlığı vardır.
- “Geminin burnu havaya kalkınca yolcular korktu.” cümlesinde “burun” kelimesi yan anlamda kullanılmıştır. Bu kelimenin gerçek anlamı “alınla dudak arasında bulunan, çıkıntılı koklama ve solunum organı”dır. Bu cümlede ise “bazı şeylerin ön ve sivri bölümü” anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla gerçek anlamıyla bir anlam yakınlığı vardır.
 - › Aradığın kalem masanın gözünde duruyor.
 - › Yol ağızına bina yapmış.
 - › İstanbul Boğazı bu akşam çok güzel.

Mecaz Anlam

- Bir kelimenin gerçek anlamından tamamen koparak kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir.

Örnek:

- › **Boş** bakışlarıyla herkesi şaşkına çevirdi. (Anlamsız)
- › Bebeğin çok **tatlı** bir gülüşü vardı. (Sevimli, hoş)
- › Sorunun cevabı, **ince** hesaplarla bulunuyordu. (Ayrıntılı)

✍ **Not:** Mecaz anlamı kelimelerin gerçek anlamla hiçbir ilgisi kalmaz. Atasözlerinde, deyimlerde, şiirlerde kelimeler genellikle mecaz anlamıyla kullanılır.

Terim Anlam

- Bilim, meslek, spor ya da sanat dallarıyla ilgili sözcüklere **terim anlamı sözcük** denir.

Örnek:

- › Birçok müzik aleti çalabiliyordu ancak **nota** bilgisi sınırlıydı. (Müzik terimi)
- › **Yapım ekleri** sözcüklerin anlamını değiştirirken **çekim ekleri** sözcüklerin anlamını değiştirmez. (Dil bilim terimi)
- › Ege Bölgesi’nde birçok **delta ovası** var. (Coğrafya terimi)

✍ **Not:** Terim anlamı kelimelerin belirli bir alana özgü olduğunu unutmamak gerekir. Bu sözcükler okunduğunda veya duyulduğunda ait oldukları alanı çağırıştırır.

Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler

- Yazılışları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere **eş anlamlı sözcükler** denir.

Örnek:

- › Kalp → Yürek
- › Duygu → His
- › Hatıra → Anı
- › Sene → Yıl
- › Okul → Mektep
- › Çare → Deva
- › Beyaz → Ak

1. TEST

1. Tema

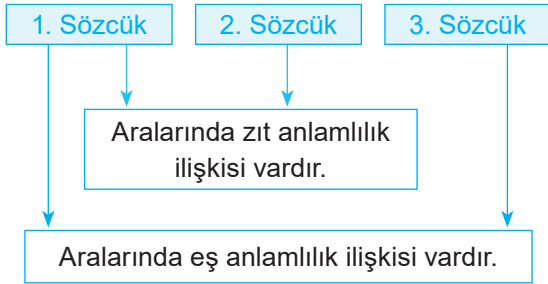
1. Dört kişi, kartların üzerine bazı sözcükler ve bu sözcüklerin kullanılması gereken anlam özelliklerini yazmıştır. Aşağıdaki kartları çeken kişi istenen özellikte cümle kurduğunda puan kazanmaktadır.

Dekor Terim Anlam	Ağır Mecaz Anlam
Köprü Terim Anlam	Boş Mecaz Anlam

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisini kuran kişi puan alamamıştır?

- A) Annem ağır bir sorumluluk altına girmişti.
B) Eline boş bir bidonu almış suya gidiyordu.
C) Doktor dişime köprü yapılmasına karar verdi.
D) Seçilen dekor, oyuna uygun değildi.

2.

Şemada verilenlere göre bahsedilen sözcükler aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	1. Sözcük	2. Sözcük	3. Sözcük
A)	yukarı	alçak	üzeri
B)	ödül	ceza	hediye
C)	doğru	yanlış	gerçek
D)	cevap	soru	yanıt

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılan bir sözcük vardır?

- A) Yıllar sonra karşılaştık Kadıköy'ün ücra sokaklarında.
B) Düşünen Adam Heykeli, tüm dünyada felsefi düşüncenin simgesi olarak bilinir.
C) Tarihin tozlu raflarından esinlenerek yazılmış, muhteşem bir eserdir.
D) Oldukça üretken olan bu yazar, okurları tarafından çok seviliyor.

4. "Vermek" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ondan bilmek, atfetmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Çocukların yemeğini çok geç saatte verme!
B) Geçenlerde çok ünlü bir dergiye röportaj vermiş.
C) Bu korkak tavrını henüz küçük olmana veriyorum.
D) Ucuz pahalı deme de ver kurtul.

5. Bir hastane dönüşü sandviç almak için elini cebine attığı anda, cüzdanının yanında olmadığını fark etti.

Bu cümle ve onu oluşturan sözcükler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "yanında" sözcüğü gerçek anlamıyla kullanılmıştır.
B) "elini" sözcüğü gerçek anlamının dışında kullanılmıştır.
C) "attığı" sözcüğü, başka bir sözcüğün anlamca yerini tutmuştur.
D) "hastane" sözcüğü gerçek anlamda kullanılmıştır.

6. "Ressam düşüncelerini öyle bir yansıtmış ki hayran olmamak elde değil." cümlesindeki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümle terimsel anlam kazanmış olur?

- A) kâğıda
B) duvara
C) tuvale
D) panoya

3. TEMA

METİN TÜRLERİ

- Bir duygu, düşünce, olay ya da durumu anlatan anlamlı yazı bütününe **metin** denir.

Metin Türleri Şunlardır:

- Bilgilendirici Metinler
- Hikâye Edici Metinler
- Şiir

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

- Bilgi vermek, açıklama yapmak veya öğretmek için yazılan metinlerdir.
- Bu tür metinlerde hayal gücüne ve kurgusal öğelere yer verilmez.
- Yazar, bilgileri nesnel bir şekilde açık bir dille sunar.
- Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır ve metindeki anlam, okuyucudan okuyucuya değişmez.
- Haber yazıları, ders kitaplarındaki bilgiler, ansiklopedik bilgiler, gezi yazıları vb. yazılar bu tür metinlere örnek verilebilir.

1. Sıralı/Kronolojik Metinler:

- Olayların veya süreçlerin zaman sırasına göre anlatıldığı metinlerdir.
- Olaylar belirli bir zaman çizgisi içinde sıralanır ve okuyucuya bir süreç hakkında bilgi verilir.
- Özellikle tarihsel olaylar, biyografiler, doğal olayların anlatımları gibi konularda kullanılır.
- Genellikle “ilk olarak, sonra, ardından, sonunda” gibi geçiş ifadeleri yer alır.

Örnek: Amerika'nın keşfi, 3 Ağustos 1492'de Kristof Kolomb'un üç gemiyle İspanya'dan yola çıkması ile başladı. Kolomb ve ekibi, batıya yaptıkları deniz yolculuğundan sonra 12 Ekim 1492'de Karayipler'e ulaştı. Amerika'nın keşfiyle, Avrupa ve Amerika kıtaları arasında kültürel, ekonomik ve siyasi etkileşimler başladı.

2. Açıklayıcı Metin:

- Belirli bir konu veya kavram hakkında bilgi vermeyi amaçlayan metinlerdir.
- Bu metinlerde yazar, konuyu detaylandırarak okuyucunun anlamasına yardımcı olur.

- Bilgi verme amacı taşır ve genellikle bilimsel, teknik veya öğretici nitelikte yazılır.
- Tanımlamalar, neden-sonuç ilişkileri ve örnekler sunulur.

Örnek: Tasarruf, kaynakları gereksiz yere harcamadan dikkatli ve verimli kullanma işlemidir. Bu alışkanlık hem bireysel bütçeyi korumak hem de doğal kaynakları sürdürülebilir şekilde kullanmak açısından önemlidir. Tasarruf sayesinde doğal kaynaklarımızı korur ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakabiliriz.

3. Karşılaştırma/Zıtlık Metni:

- İki veya daha fazla nesne, kavram, olay ya da kişi arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyar.
- Karşılaştırma; çoğunlukla aynı kategorideki unsurların benzer veya farklı niteliklerini, zıtlık ise birbirine tamamen karşıt nitelikleri belirtir.
- “Buna karşın, diğer yandan, aksine, aynı şekilde, benzer olarak” gibi ifadeler kullanılır.

Örnek: Yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim, bilgi aktarımı ve öğrenme süreçleri açısından benzer hedeflere sahip olsa da uygulama şekilleri ve sağladığı deneyimlerle birbirinden ayrılır. Yüz yüze eğitim, öğrencilerin fiziksel olarak aynı ortamda bulunmasını gerektirir; bu sayede sosyal etkileşim, anında geri bildirim ve öğretmen-öğrenci arasında güçlü bir kişisel bağ kurulmasına olanak tanır. Uzaktan eğitim ise coğrafi sınırlamaları ortadan kaldırır, derslere her yerden erişim imkânı sunar ve öğrencilere kendi öğrenme hızlarını belirleme esnekliği sağlar.

HİKÂYE EDİCİ METİNLER

- Yaşanmış veya yaşanması mümkün bir olayı kişi, yer ve zaman unsurlarıyla anlatan metinlerdir.
- Bu metinlerde kurmaca (hayal ürünü) birçok olay ve kişiye rastlarız.
- Okuyucuyu kurmaca bir olayın içinde yaşatmak ve bu olayın uyandıracığı duyguları okuyucuya hissettirmek amaçlanır.
- İnsanların duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirir.
- Sözcükler genellikle mecaz ve yan anlamlarıyla verilir.
- Öznel anlatım hâkimdir.
- Hikâye, fabl, masal, roman, destan, tiyatro gibi edebi türler hikâye edici metin özelliği taşır.

2. TEST

3. Tema

1.

- ◆ Sepetçi
- ◆ Yolu
- ◆ Durakta
- ◆ Evde
- ◆ Yaprığı
- ◆ Sofrayı

Yukarıda verilen kelimelerden kaç tanesinde ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi) meydana gelmiştir?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

2. 1921 yılı Ağustos'unun 15'inci günüydü. Orta Anadolu'nun kuru tepeleri, güneşten cayırlar yanıyordu. Memleketi kara yas bağlamıştı. Nice güzel Türk şehirlerine birbiri ardına yabancı askerler girmişti. Düşmanın topu, askerleri çoktu. Güller birbiri ardından topoların ağzından fırlıyor, Sakarya'nın sularını geçip Türk ordusunun üstünde patlıyordu. Türk askerleri sayıca azdı. Elbiseleri düzgün değildi ama hepsinin yüreği pekti.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerde;

- I. Ünsüz türemesi
- II. Ünlü daralması
- III. Ünsüz yumuşaması
- IV. Ünlü düşmesi

numaralanmış ses olaylarından hangisine ait bir örnek yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

3. Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne halden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur

Yukarıdaki dördlükte ünlü düşmesinin görüldüğü kaç sözcük vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4. Ben sizi sevdim, belki bu sevda

Kalbimde sönmedi, kaldı izi;

I

Bu bir hüzne yol açmasın asla,

II

Hiçbir şeyle üzmem sizi.

Sessizce, ümitsizce sevdim sizi,

Çile çekerek, kıskanç ve çekingen,

Öyle candan, öyle içtenlikli ki

III

Başkası da öyle sevsin yürekten.

IV

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerde görülen ses olaylarıyla ilgili olarak;

- ◆ I numaralı sözcükte ünsüz yumuşaması vardır.
- ◆ II numaralı sözcükte ünlü düşmesi vardır.
- ◆ III numaralı sözcükte ünlü daralması vardır.
- ◆ IV numaralı sözcükte ünsüz benzeşmesi vardır.

numaralanmış yorumlardan kaç tanesi doğrudur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5. Son hecesinde dar ünlü (ı, i, u, ü) bulunan iki heceli sözcükler ünlüyle başlayan bir ek aldığında son hecedeki dar ünlü düşer. Bu ses olayına "ünlü düşmesi" denir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki sözcüklerden hangisine ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ünlü düşmesi meydana gelir?

- A) Kasap B) Yaşıt
C) Devir D) Kaşık

6. **Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde hece düşmesi olayı vardır?**

- A) Gülü seven dikenine katlanır.
B) Ağanın alını terlemezse ırgatın burnu kanamaz.
C) Büyük lokma ye, büyük söz söyleme.
D) Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez.

MATEMATİK

İÇİNDEKİLER

1. TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER (1).....	89
BİR DOĞAL SAYININ ÇARPANLARI VE KATLARI.....	89
KALANSIZ BÖLÜNEBİLME KURALLARI	91
ASAL SAYILAR	93
ASAL ÇARPANLAR	94
ORTAK KAT	95
ORTAK BÖLEN.....	96
2. TEMA: İSTATİSTİKSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ.....	104
KATEGORİK VEYA NİCEL(KESİKLİ) VERİYE DAYALI ARAŞTIRMA SORUSU OLUŞTURMA	104
VERİLERİ GÖRSELLEŞTİRME VE ÖZETLEME	106
SONUÇ VE YORUMLARI TARTIŞMA.....	108
3. TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER(2)	119
ONDALIK GÖSTERİMLERDE BASAMAK DEĞERİ	119
ONDALIK GÖSTERİMLERDE YUVARLAMA.....	121
KESİR İLE BÖLME İŞLEMİ İLİŞKİSİ.....	123
UZUNLUK ÖLÇME BİRİMLERİ	124
GERÇEK YAŞAM PROBLEMLERİ	125
4. TEMA: VERİDEN OLASILIĞA	133
DENEYSEL OLASILIK	133
5. TEMA: GEOMETRİK ŞEKİLLER	136
İKİ PARALEL DOĞRU VE BİR KESENLE OLUŞTURULAN AÇILAR.....	136
İKİ PARALEL DOĞRUNUN İKİ KESENLE OLUŞTURDUĞU ŞEKİLLER.....	137
BİRBİRİNİ ORTALAYAN DOĞRU PARÇALARININ OLUŞTURDUĞU DÖRTGENLER.....	138
ÜÇGEN VE DÖRTGENLERİN AÇILARI İLE İLGİLİ PROBLEMLER.....	139
6. TEMA: İŞLEMLERLE CEBİRSEL DÜŞÜNME VE DEĞİŞİMLER	147
CEBİRSEL İFADELER	147
ÖRÜNTÜLER.....	148
ALGORİTMA.....	149

1. TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER (1)

BİR DOĞAL SAYININ ÇARPANLARI VE KATLARI

Alanı 18 br^2 olan ve kenar uzunlukları doğal sayı olan kaç tane dikdörtgenin çizilebileceğini bulalım.

Dikdörtgenin kısa kenarı (br)	Dikdörtgenin uzun kenarı (br)	Dikdörtgenin Alanı (br^2)
1	18	$1 \times 18 = 18$
2	9	$2 \times 9 = 18$
3	6	$3 \times 6 = 18$

Görüldüğü gibi alanı 18 br^2 olan dikdörtgenin kenar uzunlukları 1'e 18, 2'ye 9, 3'e 6 olabilir.

- Bir doğal sayı, iki doğal sayının çarpımı olarak yazıldığında çarpımı oluşturan her bir doğal sayıya **çarpan** denir.

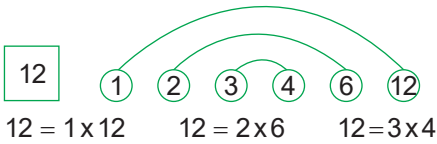
Örnek: 12 sayısının çarpanlarını ve bölenlerini farklı yollarla bulalım.

Çözüm:

1. yol:

$1 \times 12 = 12$	$12 \div 1 = 12$	12 sayısının çarpanları, aynı zamanda 12'yi tam böler.
$2 \times 6 = 12$	$12 \div 2 = 6$	
$3 \times 4 = 12$	$12 \div 3 = 4$	
$4 \times 3 = 12$	$12 \div 4 = 3$	
$6 \times 2 = 12$	$12 \div 6 = 2$	
$12 \times 1 = 12$	$12 \div 12 = 1$	
Çarpanlar	Bölenler	

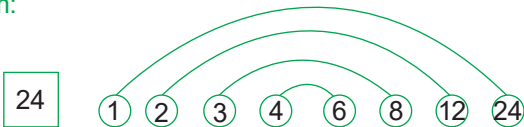
2. yol: 12 sayısının çarpanları; 1'e 12, 2'ye 6, 3'e 4'tür.

Not: Bir doğal sayının çarpanları aynı zamanda o doğal sayının bölenleridir.

Örnek: 24 sayısının çarpanlarını çarpımları 24'ü veren iki sayıyı yazarak bulalım.

Çözüm:

Not: Çarpanlar sonludur, katlar ise ardışık sıralanır, bir doğal sayının katı istenildiği kadar ilerletilebilir.

Örnek: Aşağıda verilen tabloda 4'ün ve 9'un katlarını bulalım.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35
36	37	38	39	40	41	42

Çözüm: 4'ün katları;

$$4 \times 1 = 4 \quad 4 \times 4 = 16 \quad 4 \times 7 = 28 \quad 4 \times 10 = 40$$

$$4 \times 2 = 8 \quad 4 \times 5 = 20 \quad 4 \times 8 = 32$$

$$4 \times 3 = 12 \quad 4 \times 6 = 24 \quad 4 \times 9 = 36$$

olup 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, ve 40'tır.

9'un katları;

$$9 \times 1 = 9 \quad 9 \times 3 = 27$$

$$9 \times 2 = 18 \quad 9 \times 4 = 36$$

olup 9, 18, 27 ve 36'dır.

Örnek: Şeyda Öğretmen; öğrencilerinden 45 sayısını iki doğal sayının çarpımı şeklinde yazmalarını ister.

Buna göre aşağıdaki öğrenci cevaplarından hangisi yanlıştır?

- A) 15×3 B) 12×4 C) 9×5 D) 45×1

Çözüm: 45 sayısının çarpanlarını yazalım.

$$45 \times 1 = 45 \quad 3 \times 15 = 45 \quad 9 \times 5 = 45$$

$$1 \times 45 = 45 \quad 15 \times 3 = 45 \quad 5 \times 9 = 45 \text{ olur.}$$

$12 \times 4 = 48$ olup 12 ve 4, 45'in çarpanları değildir.

Örnek: 32 sayısının doğal sayı çarpanlarının toplamı kaçtır?

- A) 56 B) 60 C) 63 D) 65

Çözüm: $32 = 1 \times 32$,

$$32 = 2 \times 16,$$

$$32 = 4 \times 8$$

Çarpanları; 1, 2, 4, 8, 16 ve 32'dir.

Çarpanların toplamı: $1 + 2 + 4 + 8 + 16 + 32 = 63$ 'tür.

Örnek: 8 sayısı, 7▲ iki basamaklı sayısının bir çarpanı ise "▲" yerine gelebilecek değer hangisidir?

- A) 0 B) 1 C) 2 D) 3

Çözüm: Seçeneklerden $\blacktriangle = 2$ alındığında $72 = 8 \times 9$ bulunur.

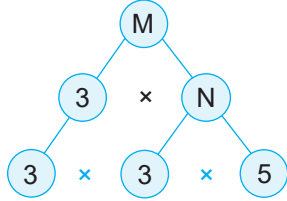
1. TEST

1. Tema

1. Aşağıda verilen sayılardan hangisi 32 sayısının çarpanlarından biri değildir?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 8

2.

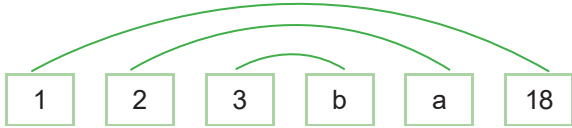
Yukarıda verilen çarpan ağacına göre $M + N$ kaçtır?

- A) 70 B) 60 C) 50 D) 45

3. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde 20 sayısının doğal sayı çarpanlarının hepsi verilmiştir?

- A) {1, 2, 3, 4, 5, 10, 20}
 B) {2, 4, 5, 10, 20}
 C) {1, 2, 4, 10, 20}
 D) {1, 2, 4, 5, 10, 20}

4.

Yukarıda bir doğal sayının bütün çarpanları verilmiştir.

Buna göre $a + b$ toplamı kaçtır?

- A) 6 B) 12 C) 15 D) 18

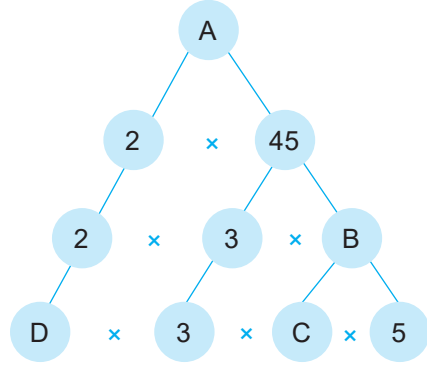
5. 8'in 20'den büyük 40'tan küçük katları hangi seçenekte tam ve doğru verilmiştir?

- A) {24, 32, 38}
 B) {20, 24, 32}
 C) {24, 32}
 D) {24, 32, 40, 48}

6. Aşağıdaki sayılardan hangisi hem 3'ün hem de 5'in bir katıdır?

- A) 45 B) 40 C) 36 D) 20

7.

Yukarıda bir doğal sayının çarpanları çarpan ağacı ile gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdaki eşitliklerden hangisi yanlıştır?

- A) $A = 90$ B) $B = 15$ C) $C = 3$ D) $D = 1$

8.

$$\text{Alan} = 24 \text{ cm}^2$$

Yukarıda bir dikdörtgenin alanı gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde dikdörtgenin kısa ve uzun kenar uzunlukları doğru verilmiştir?

- A) Kısa kenar = 3 cm Uzun kenar = 6 cm
 B) Kısa kenar = 4 cm Uzun kenar = 5 cm
 C) Kısa kenar = 2 cm Uzun kenar = 12 cm
 D) Kısa kenar = 1 cm Uzun kenar = 25 cm

9.

- I. 1 ile 60 arasında 8'in katı olan 7 sayı vardır.
 II. 15'in doğal sayı bölenlerinden en küçüğü 3'tür.
 III. 21'in doğal sayı çarpanlarının içinde çift doğal sayı yoktur.

Yukarıda verilen ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) II ve III
 C) I ve III D) I, II ve III

3. TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER(2)

ONDALIK GÖSTERİMLERDE BASAMAK DEĞERİ

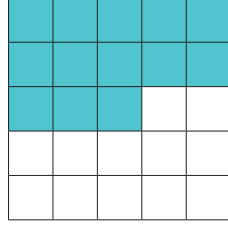
Paydası 10, 100 ve 1000'e Genişletilebilen Kesirler:

Paydası 10, 100 ve 1000'e genişletilebilen kesirler genişletilerek dönüştürülür.

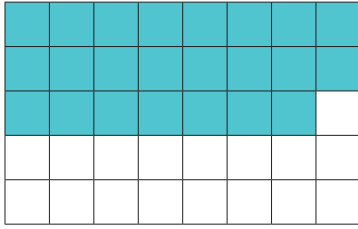
$$\frac{2}{5} = \frac{2 \times 2}{5 \times 2} = \frac{4}{10} = 0,4$$

$$0,4 = \frac{4}{10}$$

$$\frac{13}{25} = \frac{13 \times 4}{25 \times 4} = \frac{52}{100} = 0,52$$

$$0,52 = \frac{5}{10} + \frac{2}{100}$$

$$\frac{23}{40} = \frac{23 \times 25}{40 \times 25} = 0,575$$

$$0,575 = \frac{5}{10} + \frac{7}{100} + \frac{5}{1000}$$

Not: Ondalık gösterimler paydası 10, 100 ve 1000 olan kesirlerin toplamı şeklinde yazılabilir.

Örnek: Aşağıda verilen ondalık gösterimleri paydası 10, 100 ve 1000 olan kesirlerin toplamı şeklinde yazarak basamak çözümlemelerini yapalım.

- a) 0,54 b) 0,86 c) 0,485
ç) 0,6 d) 1,25 e) 4,367

Çözüm:

$$a) 0,54 = \frac{5}{10} + \frac{4}{100}$$

$$b) 0,86 = \frac{8}{10} + \frac{6}{100}$$

$$c) 0,485 = \frac{4}{10} + \frac{8}{100} + \frac{5}{1000}$$

$$ç) 0,6 = \frac{6}{10}$$

$$d) 1,25 = 1 + \frac{2}{10} + \frac{5}{100}$$

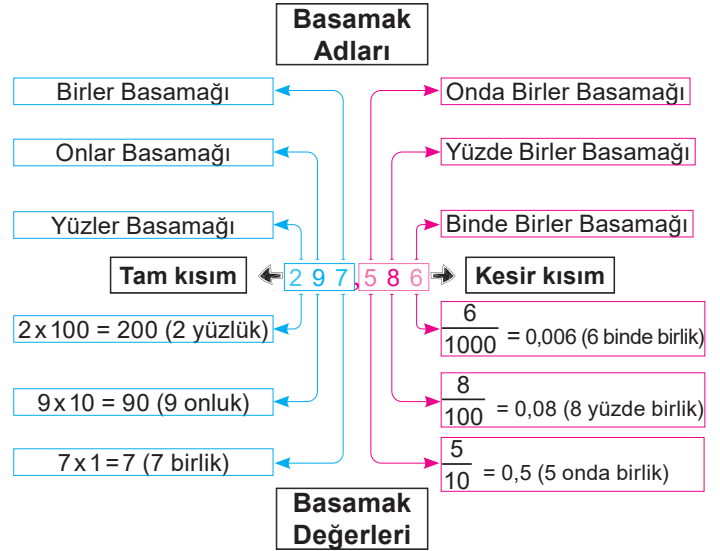
$$e) 4,367 = 4 + \frac{3}{10} + \frac{6}{100} + \frac{7}{1000}$$

Ondalık Gösterimlerde Basamak Değeri:

- Ondalık gösterimlerin bulunduğu basamağa göre aldığı değerdir.
- Bir ondalık gösterimde herhangi bir rakamın basamak değeri bulunduğu basamaktaki kesir sayısının ondalık gösterim karşılığıdır.
- Bir ondalık gösteriminin basamak değerlerinin toplamı sayının kendisine eşittir.

Örnek: 297,586 ondalık gösteriminin rakamlarının basamak adlarını belirterek basamak değerlerini bulalım.

Çözüm:

297,586 = 200 + 90 + 7 + $\frac{5}{10}$ + $\frac{8}{100}$ + $\frac{6}{1000}$ toplamı şeklinde yazılabilir.

Örnek: 0,258 ondalık gösteriminde bulunan 5 rakamının basamak değeri kaçtır?

Çözüm: $0,258 = \frac{2}{10} + \frac{5}{100} + \frac{8}{1000}$ ve buradan $\frac{5}{100} = 0,05$ bulunur.

Örnek: 0,624 ondalık gösteriminde bulunan 4 rakamının basamak değeri kaçtır?

Çözüm: $0,624 = \frac{6}{10} + \frac{2}{100} + \frac{4}{1000}$ ve buradan $\frac{4}{1000} = 0,004$ bulunur.

1. TEST

3. Tema

1. Ondalık gösterimi 38,457 olan sayının basamak değerlerinin çözümlenmiş biçimi aşağıdaki gibidir.

$$A \times 10 + B \times 1 + C \times 0,1 + D \times 0,01 + E \times 0,001$$

Buna göre $(A + D + B) - (C + E)$ kaçtır?

- A) 5 B) 4 C) 3 D) 2

2. 15,023 ondalıklı sayısının basamak değerleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $10 + 5 + 0,2 + 0,03$
 B) $10 + 5 + 0,02 + 0,003$
 C) $1 + 0,5 + 0,02 + 0,003$
 D) $10 + 0,5 + 0,02 + 0,003$

3. 785,328 gösteriminde bulunan onlar ve yüzde birler basamağındaki rakamların toplamı kaçtır?

- A) 5 B) 6 C) 9 D) 10

4. 14,065 ondalık sayısında bulunan en büyük rakamının basamağının adı nedir?

- A) Onlar basamağı
 B) Birler basamağı
 C) Yüzde birler basamağı
 D) Binde birler basamağı

5. 0,3625

Yukarıda gösterilen sayının onda birler basamağındaki rakam ile yüzde birler basamağındaki rakamın çarpımı kaçtır?

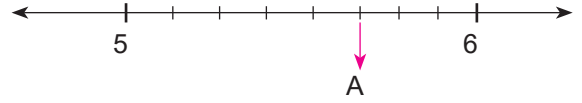
- A) 30 B) 18 C) 15 D) 6

6. $30 + 5 + 0,008 + 0,0002$

Yukarıda basamak değerleri verilen ondalık sayı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 31,082 B) 3,5082 C) 31,82 D) 35,0082

7.

Yukarıda eşit aralıklara bölünen sayı doğrusu üzerinde gösterilen sayı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 5,125 B) 5,825 C) 5,025 D) 5,625

8. $54,36 = A \times 10 + B \times 1 + C \times 0,1 + D \times 0,01$

Yukarıda verilen eşitliğe göre $(D + B) - (A + C)$ kaçtır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

9. $\frac{6}{25}$ kesrinin ondalık gösterimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,4 B) 0,24 C) 0,8 D) 0,96

10. Aşağıda verilen eşitliklerden hangisi yanlıştır?

- A) $\frac{3}{4} = 0,75$ B) $\frac{1}{2} = 0,5$
 C) $\frac{1}{3} = 0,3$ D) $\frac{1}{4} = 0,25$

11.

$\frac{3}{25} = 0,12$	$\frac{4}{10} = 0,4$
$\frac{1}{100} = 0,1$	$\frac{7}{2} = 0,35$

Yukarıda verilen eşitliklerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

12. Aşağıda verilen eşitliklerden hangisi yanlıştır?

- A) $\frac{125}{10} = 12,5$ B) $\frac{45}{2} = 22,5$
 C) $\frac{9}{20} = 4,5$ D) $\frac{15}{10} = 1,5$

FEN BİLİMLERİ

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: GÜNEŞ SİSTEMİ VE TUTULMALAR	159
GÜNEŞ SİSTEMİ	159
GÜNEŞ VE AY TUTULMALARI	162
2. ÜNİTE: KUVVETİN ETKİSİNDE HAREKET	168
BİLEŞKE KUVVET	168
SABİT SÜRATLI VE SABİT HIZLI HAREKET	170
3. ÜNİTE: CANLILARDA SİSTEMLER	179
BİTKİ VE HAYVANLARDA ÜREME, BÜYÜME VE GELİŞME	179
DENETLEYİCİ VE DÜZENLEYİCİ SİSTEMLER	183
4. ÜNİTE: IŞIĞIN YANSIMASI VE RENKLER	194
IŞIĞIN YANSIMASI	194
AYNALAR	195
IŞIĞIN SOĞURULMASI	197
5. ÜNİTE: MADDENİN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ	206
GENLEŞME VE BÜZÜLME	206
MADDENİN HÂL DEĞİŞİM NOKTALARI	208
YOĞUNLUK	209
6. ÜNİTE: ELEKTRİĞİN İLETİMİ VE DİRENÇ	218
ELEKTRİĞİN İLETİMİ	218
ELEKTRİKSEL DİRENÇ VE BAĞLI OLDUĞU FAKTÖRLER	219

2. ÜNİTE: KUVVETİN ETKİSİNDE HAREKET

BİLEŞKE KUVVET

Kuvvet: Duran bir cismi harekete geçirebilen, hareket hâlindeki bir cismi durdurabilen, cismin şeklini, yönünü ve süratini değiştirebilen etkidir.

- Kuvvet “F” harfi ile gösterilir.
- Kuvvetin birimi Newton’dır. N ile gösterilir.
- Kuvvet dinamometre ile ölçülür.
- Kuvvetin varlığını doğrudan göremeyiz. Ancak yaşamımız içerisinde kuvvetin cisimler üzerinde yaptığı etki ve değişiklikleri gözlemleyerek dolaylı olarak varlığını görebiliriz.

Kuvvetin Özellikleri

- Kuvveti belirleyen temel özellikler:
 - › Doğrultu
 - › Büyüklük (şiddeti)
 - › Uygulama noktası
 - › Yön

Kuvvetin Uygulama Noktası, Yönü ve Doğrultusu

Kuvvetin Uygulama Noktası: Kuvvetin bir cisme etki edebilmesi için cisme bir noktadan kuvvet uygulanması gerekir.

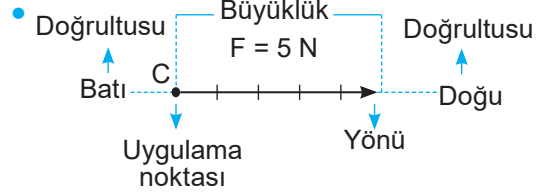
- Bir doğrultu üzerinde kuvvetin uygulandığı istikamete **yön** denir.
- Kuvvetin uygulama noktasına göre bulunduğu hizaya **doğrultu** denir.
 - › Bir doğrultuda iki farklı yön vardır.
 - › Yön ise kuvvetin hangi istikamette olduğunu belirtir.
- Harita yönleri kullanılarak kuvvetin yönü ve doğrultusu belirtilir.
 - › Kuzey yön, kuzey - güney ise doğrultudur.
 - › Doğu yön, doğu - batı ise doğrultudur.

Kuvvetin Büyüklüğü

- Cisimler üzerine etki eden kuvvetin ölçüsü, kuvvetin büyüklüğü ile ifade edilir.
- Kuvvet ölçülebilir bir büyüklüktür.
- Kuvvet, cisimlerin esneme özelliğinden yararlanılarak yapılmış ve içinde esnek bir yay bulunan dinamometre ile ölçülür.
- Dinamometrenin içinde bulunan esnek yaydaki uzama miktarı dinamometreye asılan cismin ağırlığı ile doğru orantılıdır.

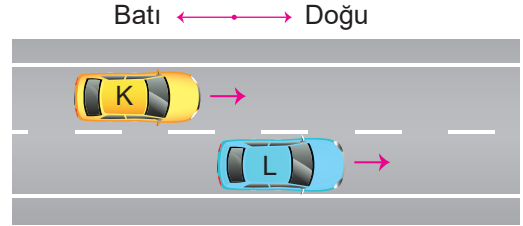
- Kuvvetin yönü, doğrultusu ve büyüklüğü, yönlendirilmiş doğru parçası yani ok işareti (→) ile gösterilir.
- Okun uzunluğu uygulanan kuvvetin büyüklüğünü, okun ucu ise kuvvetin yönünü gösterir.

- Şekilde verilen kuvvetin:

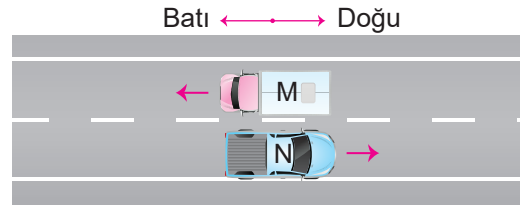
- › Uygulama noktası: C
- › Doğrultusu: Doğu - Batı
- › Büyüklüğü: 5 N
- › Yönü: Doğu

Örnek: K ve L araçlarına etki eden kuvvetleri inceleyelim.

- › Araçlar aynı doğrultuda ve aynı yönde ilerlemektedir.
- › K ve L araçlarının hareket yönü doğudur.
- › K ve L araçlarının doğrultuları doğu - batı şeklindedir.

Örnek: M ve N araçlarına etki eden kuvvetleri inceleyelim.

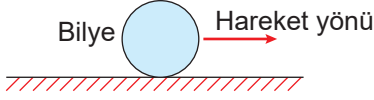

- › Araçlar aynı doğrultuda ve zıt yönde ilerlemektedir.
- › M aracı batı, N aracı doğu yönünde ilerler.
- › M ve N araçlarının doğrultuları doğu - batı şeklindedir.

1. TEST

2. Ünite

1.

Serkan, yukarıdaki gibi hareket yönünde ilerleyen bilyeye zıt yönde başka bir bilye ile kuvvet uyguluyor.

Buna göre bilye için;

- I. Ters yönde hareket eder.
- II. Aynı yönde daha da hızlanır.
- III. Aynı yönde hareketine devam eder.

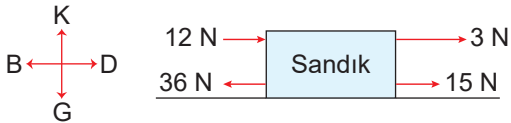
durumlarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

2. Bileşke kuvvetle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Bir cisim üzerine uygulanan kuvvetlerin bileşkesi sıfır ise cisim hızlanarak hareket eder.
- B) Bileşke kuvvet cisme etki eden kuvvetlerin toplamından her zaman büyüktür.
- C) Bir cisme kuvvet uygulandığında cisim bileşke kuvvetle zıt yönde hareket eder.
- D) İki ya da daha fazla kuvvetin yaptığı etkiyi tek başına yapar.

3.

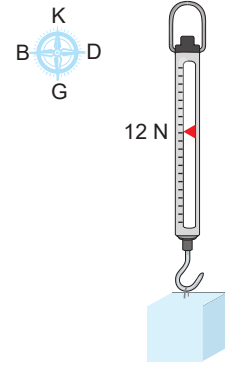

Yukarıdaki sandık üzerine etki eden kuvvetler şekildeki gibidir.

Buna göre sandığa etki eden net kuvvetin yönü ve büyüklüğü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 30 N büyüklüğünde batı yönünde
- B) 6 N büyüklüğünde doğu yönünde
- C) 18 N büyüklüğünde batı yönünde
- D) 6 N büyüklüğünde batı yönünde

4.

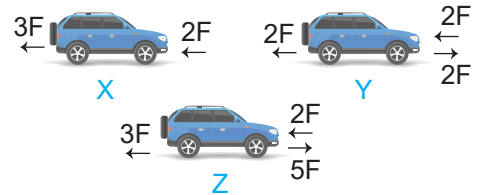

Yukarıdaki dinamometreye asılan bir cisim dinamometrenin yayını uzattığı gözlemlenmiştir.

Bu durumda dinamometreye uygulanan kuvvetin yönüyle doğrultusu aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Yönü	Doğrultusu
A)	Güney	Kuzey - Güney
B)	Kuzey	Kuzey - Güney
C)	Doğu - Batı	Güney
D)	Kuzey - Güney	Batı

5.

Başlangıçta durmakta olan yukarıdaki X, Y, Z araçlarına gösterilen kuvvetler uygulandığında hangileri hareket edebilir?

- A) Yalnız Z
- B) X ve Y
- C) X ve Z
- D) X, Y ve Z

4. ÜNİTE: IŞIĞIN YANSIMASI VE RENKLER

IŞIĞIN YANSIMASI

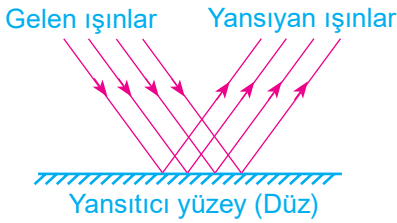
- Işık kaynağından çıkan ışık ışınları bir maddeye çarptığında maddenin ışık geçirme özelliğine göre maddeden geçebilir, maddeye çarpınca geldiği ortama geri dönebilir, maddeden geçmeyebilir.

Yansım: Işık kaynağından yansıtıcı bir yüzeye gelen ışığın yüzeye çarparak doğrultusunu değiştirip geldiği ortama geri dönmesi olayıdır.

- Yansımaya olayı sonucunda ışığın hareket yönü değişirken hızında bir değişiklik olmaz.

DÜZGÜN YANSIMA

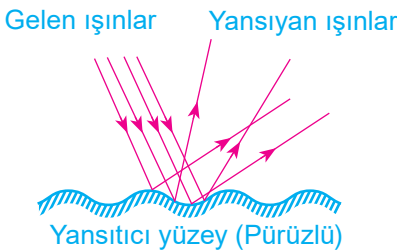
- Üzerine paralel ışın demeti düşen yüzey düz, pürüzsüz ve parlatılmış (cilalanmış) ise ışık ışınları yüzeyden yine birbirine paralel olacak şekilde yansır. Bu yansımaya **düzgün yansımaya** denir.

- › Ayna, düzgün alüminyum folyo gibi düzgün yüzeylerde gerçekleşir.
- › Yansımının gerçekleştiği yüzeyler daha parlak ve aydınlık görünür.
- › Yüzeye gelen ışınlar paralel olarak yansır. Bu yansımalarda net görüntü oluşur.

DAĞINIK YANSIMA

- Üzerine paralel ışın demeti düşen yüzey, pürüzlü ise gelen ışınlar yüzeye çarpıp yansıdıktan sonra farklı doğrultularda hareket eder. Bu yansımaya **dağınık yansımaya** denir.

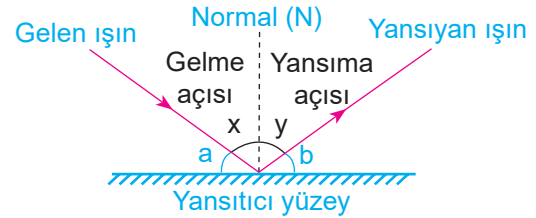

- Duvar, halı, defter yüzü, bulanık su yüzeyi gibi pürüzlü yüzeylerde gerçekleşir. Işınları dağınık yansıtan cisimler mat ve karanlık görünür.

- Yansımının gerçekleştiği yüzeylerden yansıyan ışınlar net görüntü oluşturmaz. Yüzeye gelen ışınlar her yönde dağınık olarak yansır.

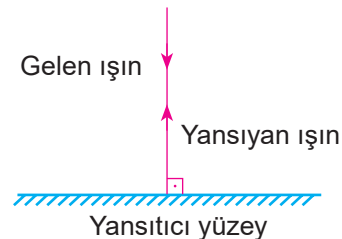
Yansımının Kuralları

- Bir ışık kaynağından çıkıp yansıtıcı yüzeye ulaşan ışına **gelen ışın** denir. Yansıtıcı yüzeye çarptıktan sonra yön değiştirerek geldiği ortama geri dönen ışına **yansıyan ışın** denir.
- Gelen ışının yansıtıcı yüzeye çarptığı noktadan yüzeye dik olacak şekilde çizilen hayali doğruya **yüzeyin normali** denir. Genellikle kesik çizgi ile çizilir ve "N" harfi ile gösterilir.
- Gelen ışının yüzeyin normali ile yaptığı açıya **gelme açısı** denir.
- Yansıyan ışının yüzeyin normali ile yaptığı açıya **yansımaya açısı** denir.

Yansımaya Kanunları

- Gelme açısı, yansımaya açısına eşittir. ($x = y$)
- Gelen ışınla yansıtıcı yüzey arasındaki açıyla (a), yansıyan ışınla yansıtıcı yüzey arasındaki açı (b) eşittir.
- Gelen ışın, yansıyan ışın ve yüzeyin normali aynı düzlemindedir.
- Bir yüzeye dik gelen ışınlar (normal üzerinden gelen ışınlar) geldikleri gibi aynı doğrultuda geri yansır.

Not: Yansımaya kanunları hem düzgün yansımada hem de dağınık yansımada geçerlidir.

1. TEST

4. Ünite

1. Alüminyum folyonun buruşturulması ile oluşturulan görüntü için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Düz yansımaya ve net olmayan görüntü oluşur.
- B) Dağınık yansımaya ve net olmayan görüntü oluşur.
- C) Dağınık yansımaya ve net görüntü oluşur.
- D) Düz yansımaya ve net görüntü oluşur.

2. Düzgün yansımaya olayı ile ilgili;

- I. Gelme açısı, yansımaya açısına eşittir.
- II. Yüzeyin normali yüzeyi dik olarak ayırır.
- III. Dalgalı suda düzgün yansımaya görülür.

yukarıda verilen ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III

3. Normal üzerinden düz aynaya gelen ışık ışını aşağıdakilerden hangisi gibi davranarak ilerlemektedir?

- A) Farklı açı yaparak yansımaya yapar.
- B) Kendi üzerinden geri yansır.
- C) Zemin tarafından soğurulduğundan yansımaya yapmaz.
- D) Kırılmaya uğrayarak yön değiştirir.

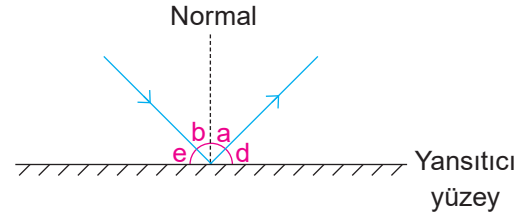
4. Yüzey normal çizgisi için;

- I. Hayali bir çizgidir.
- II. Yüzeye dik olan çizgidir.
- III. Gelme ve yansımaya açısının tespit edilmesini sağlar.

yukarıda ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5.

Yukarıda düzlem aynaya gelen ve yansıyan ışınlar gösterilmiştir.

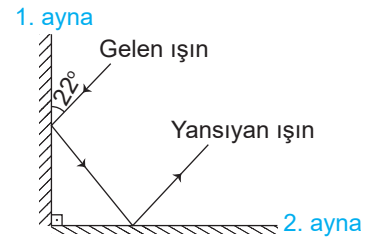
Buna göre;

- I. a açısı yansımaya, b açısı gelme açısıdır.
- II. a açısı 30° ise e açısı 60° dir.
- III. b açısı 40° ise d açısı da 40° dir.
- IV. $e^\circ + b^\circ = a^\circ + d^\circ$ açısıdır.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız IV
- B) Yalnız II
- C) I, II ve III
- D) I, II ve IV

6.

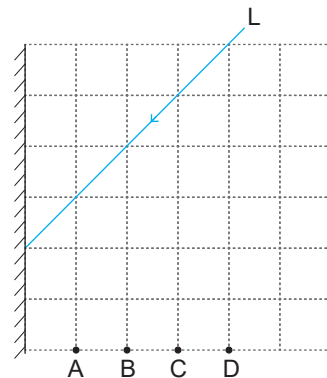

1. aynaya gönderilen ışık ışını önce 1. aynada sonra 2. aynadan şekildeki gibi yansıyor.

Buna göre yansıyan ışınla 2. ayna arasındaki açı kaç derecedir?

- A) 22°
- B) 45°
- C) 68°
- D) 72°

7.

Düz aynaya gönderilen L ışını yansıdıktan sonra hangi noktadan geçer?

- A) D
- B) C
- C) B
- D) A

SOSYAL BİLGİLER

İÇİNDEKİLER

1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK	231
ZAMAN İÇİNDE DEĞİŞEN GRUPLAR VE ROLLER.....	231
KÜLTÜREL BAĞLARIMIZIN VE MİLLÎ DEĞERLERİMİZİN TOPLUMSAL BİRLİKTELİĞE ETKİSİ	232
TOPLUMSAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	233
2. ÖĞRENME ALANI: EVİMİZ DÜNYA	239
ÜLKEMİZİN, KITALARIN VE OKYANUSLARIN KONUM ÖZELLİKLERİ	239
DOĞAL VE BEŞERÎ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	241
TÜRKİYE'NİN BEŞERÎ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ	243
ÜLKEMİZİN TÜRK DÜNYASIYLA KÜLTÜREL İŞ BİRLİKLERİ	244
3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ	251
TÜRKİSTAN'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİNİN MEDENİYETİMİZE KATKILARI	251
VII-XIII. YÜZYILLAR ARASINDA İSLAM MEDENİYETİNİN İNSANLIĞIN ORTAK MİRASINA KATKILARI.....	252
İSLAMİYET'İN KABULÜYLE TÜRKLERİN SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATLARINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER.....	253
XI-XIII. YÜZYILLAR ARASINDA MEYDANA GELEN ASKERÎ MÜCADELELERİN ANADOLU'NUN TÜRKLEŞMESİNE VE İSLAMLAŞMASINA KATKILARI	255
4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ.....	261
YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR	261
TEMEL HAK VE SORUMLULUKLARIN TOPLUMSAL DÜZENİN SÜRDÜRÜLMESİNDEKİ ÖNEMİ.....	262
DİJİTALLEŞME VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN VATANDAŞLIK HAK VE SORUMLULUKLARINA ETKİSİ	263
5. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ.....	270
ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI VE EKONOMİK FAALİYETLER.....	270
EKONOMİK FAALİYETLER VE MESLEKLER	272
TASARLANAN BİR ÜRÜNÜN YATIRIM VE PAZARLAMA SÜRECİ.....	273

2. ÖĞRENME ALANI: EVİMİZ DÜNYA

ÜLKEMİZİN, KITALARIN VE OKYANUSLARIN KONUM ÖZELLİKLERİ

COĞRAFİ KONUM

- Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın konumunu tarif etmek için belirlenmiş uluslararası sayı sistemine coğrafi koordinat sistemi denir.
- Coğrafi konum bir yerin paralel, meridyen gibi ölçü birimleri ile gösterilmesi ve yerinin belirlenmesidir. Matematik (mutlak) ve göreceli (özel) konum olarak ikiye ayrılmaktadır.

Matematik Konum

- Bir yerin Ekvator'a ve başlangıç meridyenine olan uzaklığını ifade eder. Paralel ve meridyenlerden oluşmaktadır.
- Dünya'yı iki eşit parçaya ayırdığı varsayılan hayali yatay çizgiye ekvator denir.
- Ekvator'a paralel olarak çizildiği varsayılan hayali çemberlere paralel denir.
- Paralel çemberlerinin, başlangıç paraleline (Ekvator) olan uzaklığının açısının değerine ise enlem denir.

Paralellerin Özellikleri

- › Ekvator'un 90 tane kuzeyinde, 90 tane güneyinde olmak üzere toplam 180 paralel bulunur.
- › Başlangıç paraleli ve en büyük paralel dairesi Ekvator'dur.
- › Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe paralellerin boyları kısalmır. Buna karşılık paralel numaraları büyür.
- › İki paralel arası uzaklığa bir enlem derecesi denir.
- › Matematik konumu daha ayrıntılı olarak belirleyebilmek için her paralel dairesi 60 dakikaya, her bir dakika 60 saniyeye bölünmüştür.
- › 90° paralelleri nokta hâlinindedir.
- › Paraleller birbirleriyle kesişmezler, birleşmezler.
- › Paraleller doğu - batı doğrultusunda uzanırlar.
- › Ardışık iki paralel arası uzaklık yaklaşık olarak 111 km'dir.
- Bir kutuptan diğer kutba ulaşan, paralelleri dik açıyla kesen hayali yarım çemberlere meridyen denir.
- Meridyenlerin, başlangıç meridyenine (Greenwich) olan uzaklığının açısının değerine ise boylam denir.

Meridyenlerin Özellikleri

- › Başlangıç meridyeninin 180 tane doğusunda, 180 tane batısında olmak üzere toplam 360 meridyen yayı vardır.
- › Başlangıç meridyeni, İngiltere'nin başkenti Londra'nın Greenwich (Grinviç) gözlemevi yakınlarından geçen meridyen kabul edilir.
- › İki meridyen arası açısal uzaklığa boylam derecesi denir.
- › Sadece Ekvator üzerinde iki meridyen arası uzaklık 111 km'dir.
- › Kutuplara doğru gidildikçe bu uzaklık azalır.
- › Bütün meridyenlerin boyları birbirine eşittir.
- › Aynı meridyen üzerinde bulunan bütün noktaların (Güneş karşısında aynı anda geçtiklerinden) yerel saatleri aynıdır.
- › Meridyen dereceleri Greenwich'ten doğuya ve batıya gidildikçe büyür.
- › Meridyenler kuzey - güney doğrultusunda uzanır. Bütün meridyenler kutuplarda birleşirler.
- › Ardışık iki meridyen arasındaki yerel saat farkı 4 dakikadır.

Göreceli Konum

- Bir yerin veya ülkenin bulunduğu yere bağlı olarak ortaya çıkan kendine has durumlarının tümüne denir.
- Bir yerin önemli ulaşım yollarına uzaklığı, sahip olduğu yer üstü ve yer altı kaynakları, yeryüzü şekilleri, iklimi, üretim alanları gibi özellikler o yerin göreceli konumunu gösterir.

TÜRKİYE'NİN MUTLAK VE GÖRECELİ KONUMU

Mutlak Konumu ve Özellikleri

- Türkiye 26° - 45° doğu meridyenleri ile, 36° - 42° kuzey paralelleri arasında yer almaktadır.
- En doğu noktasında Iğdır (Dilucu), en batı noktasında Çanakkale (Gökçeada - İnceburun), en kuzeyinde Sinop (İnceburun), en güneyinde ise Hatay (Yayladağı, Topraktutan Köyü) bulunur.
- Ülkemizin kuzey ve güney uç noktaları arasında 6° paralel farkı vardır. Ardışık iki paralel arası 111 km olduğundan, kuzey ve güney uç noktalarımız arasındaki kuş uçuşu mesafe yaklaşık 666 km'dir.
- › 6 (paralel farkı) x 111 km (ardışık iki paralel arası mesafe) = 666 km

1. TEST

2. Öğrenme Alanı

1. Ekvator, dünyamızı kuzey yarım küre ve güney yarım küre olmak üzere iki eşit parçaya böler. 90 tane kuzey yarım kürede, 90 tane güney yarım küre'de olmak üzere toplam 180 tane paralel dairesi vardır. Birer derece aralıklarla çizilen paralel dairelerinin aralarındaki uzaklık 111 kilometredir ve her yerde aynıdır. Kuzey-güney yönlü uzanan ve kutup noktalarında birleşen yarım çemberlere meridyen denir. Doğuda ve batıda olmak üzere toplam 360 tanedir. İki meridyen yayı arasındaki uzaklık yalnız Ekvator üzerinde 111 km'dir. Bu uzaklık kutuplara doğru gidildikçe azalır. İki meridyen yayı arasındaki zaman farkı 4 dakikadır.

Metinde paralel ve meridyenler ile ilgili verilen bilgiler aşağıdakilerden hangisinin belirlenmesinde kullanılmaktadır?

- A) Dünya üzerindeki bir yerin coğrafi konumunun
B) Ülkelerin ekonomik durumlarının
C) Bir bölgenin yüzey şekillerinin
D) Ülkelerin nüfus oranlarının

2. Türkiye, 26° - 45° doğu meridyenleri ile 36° - 42° kuzey paralelleri arasında yer almaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi ülkemizin matematik konumunun sonuçlarından biri değildir?

- A) Orta kuşakta yer alması
B) Cisimlerin gölge boylarının güneyden kuzeye doğru gidildikçe uzaması
C) Yer altı kaynakları açısından zengin olması
D) Dağların güney yamaçlarının kuzey yamaçlarından daha sıcak olması

3. Ülkemizin kara sınırı bulunan komşu devletlerin yanı sıra, deniz yoluyla sınır komşusu olduğu ülkeler de vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ülkelerden biri değildir?

- A) Filistin
B) Lübnan
C) İran
D) Mısır

4. Kışın kuzeydeki Sibiry'a'dan ve Balkanlar'dan gelen soğuk hava kütleleri, ülkemizde sıcaklığı düşürür. Yaz mevsiminde ise Afrika ve Arabistan'ın fazla ısınmasıyla yaz sıcaklıkları fazla olur.

Buna göre ülkemizin ikliminin değişmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmaktadır?

- A) Matematik konumu
B) Kuzey yarım kürede yer alması
C) Göreceli konumu
D) Yüzey şekillerinin sade ve düz olması

5.

I.

?

II.

?

Aşağıdakilerden hangisi birinci görselde verilen yatay çizgiler ile ikinci görselde verilen dikey çizgilerin altlarındaki soru işaretinin (?) olduğu bölümlere yazılmalıdır?

- A) Bakı - Ekvator
B) Kutup - Geoit
C) Paralel - Meridyen
D) Koordinat - Yer eksen

6. Ülkemiz Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı bir coğrafyada bulunup kıtaları birbirine bağlayan bir köprü görevi görmektedir. Çanakkale ve İstanbul boğazları gibi stratejik geçiş yollarına sahiptir. Uluslararası ticaret yolları üzerindedir. Zengin petrol yataklarına sahip Orta Doğu ülkelerine komşudur.

Metinde Türkiye'nin aşağıdaki hangi özelliğinden söz edilmektedir?

- A) Matematik konumu
B) Göreceli konumu
C) Dünya üzerindeki yeri
D) Doğu ve batı yöndeki genişliği

4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ

YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

- Bireyler olarak içinde bulunduğumuz grup, kurum ve toplumun karar alma sürecinde fikirlerimizi belirtmemiz ve sürece dâhil olmamız gerekir.
- İçinde bulunduğumuz grubun veya kurumun uygun görmediğimiz kararları ve uygulamaları olabilir.
- Bu durumda sessiz kalıp bir kenarda olup biteni izlemek yerine grup veya kurumda çeşitli yollarla yönetime katılmalı ve görüşlerimizi bildirmeliyiz.
- Toplumun karar alma sürecinde de söz sahibi olabilmek için sivil toplum kuruluşları, medya, kamuoyu vb. yolları kullanılabilir.
- Ülke yönetimine ve toplumun karar alma sürecine katılmak anayasa ve yasaların bireylere verdiği bir haktır.
- Vatandaşlar bu hakkını kullanıp çeşitli yollarla düzenleme yapılmasını istediği konularda kamuoyu oluşturabilir, fikirlerini yetkili kişilere duyurabilir ve yönetime katılabilir. Böyle toplumlarda katılımcı demokrasi tam anlamıyla uygulanmış olur.
- Kararlara katılan ve onlara kendinden bir şeyler katan kişiler, bu kararları daha iyi benimser ve uygulanması için daha çok çaba gösterir.
- Topluca alınan kararlar bir kişinin kararından daha fazla kabul görür.
- Karara katılan kişiler kararların gerekçelerini bildikleri için uygulamada daha bilinçli olurlar.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK)

- Sivil toplum kuruluşu, toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birliğe denir.
- Sivil toplum kuruluşları devletten bağımsız sivil insanlar tarafından oluşturulan, kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır.
- Vakıf, dernek, sendika vb. den oluşan sivil toplum kuruluşlarına üye olan insanlar gönüllülük esasıyla çalışırlar.
- Bir soruna çözüm bulmak, farkındalık oluşturmak veya çalışanların haklarını korumak için kurulan sivil toplum kuruluşları bu amaçlarını kamuoyu oluşturarak gerçekleştirmeye çalışır.
- Yönetenlerle yönetilenler arasında köprü kurarak geleceğe yön verir.

- Sivil toplum kuruluşları bazen toplum yararına görmedikleri konularda karar alıcıları etkileyerek farklı karar almalarına ya da kararlarını gözden geçirmelerine sevk eder.

MEDYA

- Medya, toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânını sağlayan televizyon, genel ağ, radyo, gazete, dergi vb. kitle iletişim araçlarının oluşturduğu basın yayın organlarına denir.
- Medya toplumun yönlendirilmesi ve kamuoyu oluşturmada etkin bir güçtür.
- Toplumda sosyal medya kullanımı da son yıllarda artış göstermektedir.
- Medyanın topluma karşı olan görevlerinden bazıları şunlardır:
 - › Toplumsal değer ve amaçların belirginleşmesine yardımcı olma
 - › Bilgi ve eğitim düzeyinin yükselmesine yardımcı olma
 - › Kültürün geliştirilmesine ve bireylerin eğlenmesine katkıda bulunma

SİYASİ PARTİLER

- Siyasi görüşlerini ve programlarını devlet yönetimine uygulayabilmek için seçim yoluyla yönetime gelmeye çalışan teşkilatlara siyasi parti denir.
- Vatandaşlar kanunlar çerçevesinde siyasi parti kurabilir, siyasi partilere üye olabilir ve seçimlerde oy kullanarak onlara destekte bulunabilirler.
- Siyasi partiler, yönetimin karar alma sürecinde yönetimi etkileyen en önemli unsurdur.
- Vatandaşlar kanunlar çerçevesinde siyasi parti kurabilir, siyasi partilere üye olabilir ve partilerin faaliyetlerine katılabilirler.
- Seçimlerde oy kullanarak onlara destekte bulunabilirler.
- Aynı şekilde yerel yönetimlerden belediye başkanlığı ve muhtarlık seçimlerinde ve yapılan halk oylamalarında da sürece dâhil olabilirler.

1. TEST

4. Öğrenme Alanı

1. Sivil toplum kuruluşu; toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birliktir. Bu kuruluşlar bazı sorunları çözebilmek için çeşitli yöntemler kullanır.

Aşağıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarının uyguladığı yöntemlerden biridir?

- A) Herhangi bir resmi kurumu işgal etmek
- B) İmza kampanyaları düzenlemek
- C) Yol keserek trafiği durdurmak
- D) İzinsiz şekilde gösteriler yapmak

2. Demokrasi bireyler için bir yaşam biçimidir. Birey, toplumsal hayatın her anında demokrasiye uygun hareket etmelidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin davranışı demokrasiye uygundur?

- A) Aslı'nın kantinde bir şey alırken sıraya girmemesi
- B) Fatih'in düşüncelerinden dolayı arkadaşlarıyla alay etmesi
- C) Can'ın arkadaşlarına sevdikleri eşyaları vererek kendini başkan seçtirmesi
- D) Elif'in yetkili kuruma dilekçe yazarak sorununa çözüm araması

3. Kamuoyu, bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesine denir. Kamuoyu oluşturmak ise bir düşüncüyü yaygınlaştırmak ve halkın dikkatini o düşünce etrafında toplamak ve yoğunlaştırmak şeklinde özetlenebilir. İletişim araçları kamuoyunun oluşturulmasında önemli rol oynar.

Buna göre aşağıdaki iletişim araçlarından hangisinin günümüzde kamuoyu oluşturmasında etkili olduğu söylenemez?

- A) Televizyon
- B) Radyo
- C) Gazete
- D) Telgraf

4. Sivil toplum kuruluşları, devletin müdahalesi dışında kalmış ve bireylerin kendi kendine yönlendirebildikleri demokratik bir yapıdır. Burada gönüllülük esastır.

Aşağıdakilerden hangisi sivil toplum örgütlerinden biri değildir?

- A) Dernekler
- B) Sendikalar
- C) Vakıflar
- D) Belediyeler

5. Siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarındandır. Farklı siyasi görüşleri temsil eden siyasi partiler seçimlere girerek TBMM'de yer almaya çalışır. Siyasi partiler, yönetimin karar alma süreçlerini ve uygulamalarını takip eder; iktidardaki parti tarafından dikkate alınmayan ya da ihmal edilen konuları gündeme taşır. Böylece iktidarın faaliyetlerini denetleyerek ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik menfaatlerine yönelik çalışmasını sağlar.

Metinde aşağıdakilerden hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Halkın yönetimde söz sahibi olmasına
- B) Muhalefet partilerin önemine
- C) Meclisin halkı temsil etmesine
- D) Demokratik hayatın önemine

6. Toplumda sözlü ve yazılı haber alma imkanını sağlayan televizyon, genel ağ, radyo gazete, dergi vb. kitle iletişim araçlarının oluşturduğu basın yayın organları aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilmektedir?

- A) Kamuoyu
- B) Medya
- C) TEMA
- D) Sivil toplum kuruluşları

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: PEYGAMBER VE İLAHİ KİTAP İNANCI	281
İNSANLARA REHBER: PEYGAMBER.....	281
PEYGAMBERLERİN İLETTİĞİ MESAJ: VAHİY	284
İLAHİ KİTAPLAR	285
BİR SURE ÖĞRENİYORUM: FELAK SURESİ	286
 2. ÜNİTE: RAMAZAN VE ORUÇ.....	290
ORUÇ VE KU'RAN AYI RAMAZAN.....	290
ORUÇ İBADETİ	290
ORUÇ İBADETİNİN İNSANA KAZANDIRDIKLARI.....	292
BİR DUA ÖĞRENİYORUM: İFTAR DUASI.....	293
 3. ÜNİTE: AHLAKİ DAVRANIŞLAR	297
DOĞRU SÖZLÜ OLMAK.....	297
MERHAMETLİ OLMAK	297
ADAP VE NEZAKET KURALLARINA UYMAK	300
VATANIMIZI SEVMEK.....	303
BİR DUA ÖĞRENİYORUM: KUNUT DUALARI.....	303
 4. ÜNİTE: PEYGAMBERLİĞİNDEN ÖNCE HZ. MUHAMMED	307
HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ÇEVRE	307
HZ. MUHAMMED'İN AİLESİ VE ÇOCUKLUĞU	307
HZ. MUHAMMED'İN GENÇLİK YILLARI	308
BİR SURE ÖĞRENİYORUM: FİL SURESİ	309

1. ÜNİTE: PEYGAMBER VE İLAHİ KİTAP İNANCI

İNSANLARA REHBER: PEYGAMBER

- Peygamber Farsça bir kavramdır. Peygamber; kelime olarak haber getiren, haberci, elçi anlamına gelir.
- Terim olarak ise peygamber; Allah tarafından inanç esaslarını, ibadet şekillerini, ahlak kurallarını, Rabbimizin emir ve yasaklarını insanlara bildirmek, onlara iyiyi ve güzeli, doğruyu ve yanlışı açıklamakla görevli kişilerdir.
- Allah'ın çeşitli zamanlarda gönderdiği peygamberlere ve bu peygamberlerin getirdiği ilahi mesajlara şüphesiz iman etmek inanç esaslarındandır.
- Peygamberlik, Allah ile insanlar arasında dünya ve ahiretle ilgili ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan **elçilik** görevidir. Nübüvvet; Yüce Allah'ın gönderdiği emir ve yasakları, vahiyleri insanlara duyurma, davranışlarıyla açıklama anlamındadır. Risalet kavramı da bu anlamdadır.
- Her Müslüman, aralarında ayırım yapmaksızın Allah tarafından gönderilen bütün peygamberlere iman etmelidir. Peygamberlerden birini inkâr etmek tüm peygamberlerin inkâr edildiği anlamındadır.

“Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti. Müminler de iman ettiler. Her biri Allah’a, peygamberlerine iman ettiler. ‘Allah’ın peygamberlerinden hiçbirisi arasında ayırım yapmayız; işittik, itaat ettik.’ dediler” (Bakara suresi, 285. ayet)

- Allah insanlık tarihinin başlangıcından itibaren pek çok peygamber göndermiştir. Allah hiçbir topluma peygamber göndermeden onları yargılamayacağını bildirmiştir.
- Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerden bazılarının adı belirtilmekte, bir kısım peygamberin ise hayat hikâyeleri ve tevhid mücadeleleri hakkında bilgiler verilmektedir.
- Kur'an-ı Kerim'de 25 peygamberin adı geçmektedir. Bunlar;

Hiz. Adem (a.s.)	Hiz. İdris (a.s.)	Hiz. Nuh (a.s.)	Hiz. Hud (a.s.)	Hiz. Salih (a.s.)
Hiz. İbrahim (a.s.)	Hiz. Lut (a.s.)	Hiz. İsmail (a.s.)	Hiz. İshak (a.s.)	Hiz. Yakup (a.s.)
Hiz. Yusuf (a.s.)	Hiz. Eyüp (a.s.)	Hiz. Şuayb (a.s.)	Hiz. Musa (a.s.)	Hiz. Harun (a.s.)
Hiz. Davut (a.s.)	Hiz. Süleyman (a.s.)	Hiz. İlyas (a.s.)	Hiz. Elyasa (a.s.)	Hiz. Zülkifl (a.s.)
Hiz. Yunus (a.s.)	Hiz. Zekeriya (a.s.)	Hiz. Yahya (a.s.)	Hiz. İsa (a.s.)	Hiz. Muhammed (sav)

Not: Kur'an'da ismi geçen ancak peygamber olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürülen 3 kişi vardır. Bunlar; Üzeyr (a.s.), Lokman (a.s.) ve Zülkarneyn'dir.

- Peygamberlik, çalışarak veya çok ibadet edilerek kazanılmaz. Allah, kulları arasında dilediğini peygamber olarak seçer ve görevlendirir.

Resul

Allah tarafından kendisine yeni bir kitap verilen insanları hak dine çağırarak, dini ve toplumsal hayatı Allah'ın emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamberlere denir.

Nebi

Allah'ın kendisine yeni bir ilahi kitap göndermeyip önceki peygambere gönderilen emir ve yasakları insanlara bildirmek üzere gönderilen peygamberlere denir.

1. TEST

1. ÜNİTE

1. Allahû Teala insanlara doğru yolu göstermek için peygamberler ve bu peygamberlere de kitaplar göndermiştir. Gönderilen peygamberler ve kitaplar insanlara Allah'ın rızasını nasıl kazanacaklarını açıklamışlardır.

Bu parçadan peygamberler ve ilahi kitaplarla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsanlar için birer rahmettirler.
B) İnsanlara emir ve yasakları bildirirler.
C) Evrenin hangi amaçla yaratıldığını açıklarlar.
D) Güzel ahlakla ilgili öğütleri verirler.
2. Peygamberler; insanları hak yola, doğru yola davet etmek için gönderilen elçilerdir. Onlar, insanlara Allah'ı tanıtmış, inanç esaslarını ve ibadet şekillerini öğretmişlerdir. İlk peygamber Hz. Adem (a.s), son peygamber ise Hz. Muhammed'dir (sav). Hz. Muhammed'e (sav) Kur'an-ı Kerim, Hz. Adem'e (a.s) ise suhuf gönderilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Peygamberlerin insanları tevhid inancına çağırdığı
B) Peygamberlerin insanları doğru yola ilettiği
C) Her peygambere kitap indirildiği
D) İbadet şekillerinin peygamberler tarafından insanlara öğrettiği
3. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni Burak Bey, bugünkü konuyla ilgili şunları söylemiştir: "Peygamberler, insanlar için en güzel örnektir." Daha sonra öğrencilerinden peygamberleri örnek alan kişilerin nasıl davranışlar sergilediklerini sormuştur.

Buna göre öğrencilerden hangisi yanlış cevap vermiştir?

- A) Eda: İhtiyaç sahiplerine yardımcı olur.
B) Ercan: Kamu malını gelişigüzel kullanır.
C) Ali: Yaşlı, hasta ve engellilere otobüste yer verir.
D) Alper: Zorluklara karşı sabırlı olur.

4. Allah çeşitli zamanlarda peygamberler göndermiş, insanlara doğru yolu öğretmiştir. Bu peygamberler çeşitli isimlerle anılmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu isimlerden biri değildir?

- A) Elçi
B) Nebi
C) Resul
D) Hüda

5. "De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlah'ınızın, sadece bir ilah olduğu vahyolunuyor..."

(Kehf suresi, 110. ayet)

Verilen ayete göre peygamberleri diğer insanlardan ayıran en temel fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vahiy almaları
B) Ölümlü olmaları
C) Yiyip içmeleri
D) Evlenmeleri

6. "Biz her peygamberi kendi kavminin diliyle gönderdik ki onlara Allah'ın emirlerini açık açık anlatsın. Bundan sonra Allah dilediğini sapkınlık içinde bırakır, dilediğini de doğru yola iletir. O güçlüdür, hakim ve hikmet sahibidir."

(İbrahim suresi, 4. ayet)

Buna göre;

- I. Yüce Allah, insanların emir ve yasaklarına uymalarını istemiştir.
II. Her ümmete Allah'ın mesajını tebliğ eden peygamberler gönderilmiştir.
III. Peygamberler gönderildikleri kavimlerin diliyle ilahi vahyi açıklamışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

3. ÜNİTE: AHLAKİ DAVRANIŞLAR

DOĞRU SÖZLÜ OLMAK

- Dürüstlük, sadakat, istikamet, hidayet gibi kelimelerle izah edilen doğruluk, Allah'ın emrine ve koyduğu kurallara uygun bir yol izlemek ve insanların haklarına uymak demektir.
- Doğruluk kelime olarak da doğru olma hali, doğruya has olan davranış, dürüst olma, hile yapmamak, yanlışsız olmak, hatasızlık gibi anlamlar ifade eder.
- Doğruluk; kişinin inanç, niyet ve düşünceleri, amelleri, konuşma ve davranışları ile hakikat, adalet ve gerçekler arasındaki uygunluktur.
- Doğru sözlü olmak, doğru davranışlarda bulunmak insanı yüceltir, doğruluktan ayrılmak ise insanın sıkıntılı durumlara düşmesine sebep olur.
- "Sıddık", son derece doğru sözlü olan, doğruluğun en üst mertebesinde bulunan, eylemleriyle ve davranışlarıyla sözünü doğrulayan kimsedir.
- Yüce Mevlamız, kulluğumuzun bilincinde olmamızı ve doğruluktan ayrılmamamızı istemektedir.
- Kur'an'ı Kerim'de Allah (c.c.), Hud Suresi 112. ayetinde "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol" buyurarak hem Peygamberine hem de onun şahsında tüm Müslümanlara "sıdk"ı yani her zaman her şartta doğru ve dürüst olmayı emretmektedir.
- "Ey İnananlar Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun" (9/Tevbe 119) ayetini Müslümanlara ileten Allah Resulü (sav), bir taraftan da kendi yaşantısıyla tüm insanlara örnek bir yaşantı sunmuştur.
- Peygamberimiz (sav), "güvenilir, doğruluktan ayrılmayan, dürüst" anlamlarına gelen "el-Emîn" olarak tanınmıştı.
- Müminler söz söylerken doğruyu söyler, gereksiz yere konuşmaz, kötü söz söylemezler. Ya iyi şeyler konuşurlar yahut susarlar.
- Doğruluk insan hayatında; "düşüncede, sözde, niyette, iradede, azimde, vefada ve amelde doğruluk" şeklinde ortaya çıkar.
- Düşünce ve eylem birliği doğruluğun esasıdır.

MERHAMETLİ OLMAK

- Merhamet; bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü ve acımadır.
- Merhamet, insanı insan yapan erdemlerin başında gelir. İslam, bütün varlıkları içine alacak şekilde merhametli olmayı öğütler. Bu konuda Peygamber Efendimiz (sav), "Allah, ancak merhametli kullarına rahmet eder." buyurmuştur.
- Merhamet, katı kalpliliği yumuşatan, kin ve düşmanlığı eriten, nefretin yerine muhabbeti getiren, insanları birbirlerine yaklaştıran ve bağlayan bir vasıftır.
- İslâm dininin, insanlığın dünya ve ahirette huzur ve sadetini temin etmek için getirdiği prensiplerden biri de şefkat ve merhamettir.
- Merhamet, herkesin iyiliğini isteyip onlara yardım etme arzusu duymadır.
- Merhamet tüm canlılar için dünyayı güvenli bir yer kılma duyarlılığına sahip olmaktır. Herkese ve her şeye anlayış, acıma ve şefkatle yaklaşmadır.
- İslâm'ın insanlığa sunduğu yüce değerlerin başında güzel ahlak gelmektedir. Güzel ahlakın en belirgin özelliği ise kalpteki sevgi ve merhamettir.
- İnsanlara şefkat ve merhamet göstermenin yanı sıra diğer tüm canlılara da şefkatli ve merhametli davranmak müminlerin görevidir. Bu konuda sevgili Peygamberimiz (s.a.v), "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz." buyurur.
- Merhametli insanların en önemli özelliklerinden biri, çevresindeki kişilerin sorunlarına karşı duyarsız kalmaması ve onların sorunlarının çözümü için gayret göstermesidir.
- Merhametli olan insanlar, insanlara kötülük yapmaz, zarar vermez, zulümden kaçınır. Zulüm; haddi aşmaktır, hak ve hukuk tanımazlıktır, adaletsizliktir, haksızlıktır, insanı insan yerine koymamaktır, kul hakkının en büyük ihlalidir.

1. TEST

3. ÜNİTE

1. Peygamber Efendimiz (sav), “Doğru sözlü olmak kişinin güvenilir olduğunu gösterir.” demiştir.

Bu hadiste doğru sözlü olan bir kişinin hangi özelliklerine vurgu yapılmıştır?

- A) İbadetlerini eksiksiz yerine getirmesine
- B) Toplumda sözüne değer verilen bir kişi olmasına
- C) Maddi imkanlarının geniş olmasına
- D) Dünyalık işlerinde başarılı olmasına

2. Kur'an-ı Kerim'de, “Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun.” (Tevbe, 119) ayetinde hangi kişilik özelliğine sahip insan tipinden söz edilmektedir?

- A) Güvenilir ve doğru sözlü
- B) Adaletli ve sabırlı
- C) Cesur ve girişimci
- D) Yardımsever ve alçak gönüllü

3. Peygamber Efendimiz (sav), “Münafığın alameti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler, söz verdiğinde sözünde durmaz, kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder.” buyurmuştur.

Bu hadiste vurgulanan temel mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar bazen istemeden hata yapabilirler.
- B) İnsanların yalan söylemesi topluma normal karşılanmaktadır.
- C) Güvenirlilik, doğru sözlü olmanın bir sonucudur.
- D) Münafık olmak sadece doğru sözlü olmamakla ilgilidir.

4. Peygamber Efendimiz (sav), “Merhamet etmeyene, merhamet olunmaz.” buyurmuştur.

Bu hadiste merhametin hangi yönüne vurgu yapılmaktadır?

- A) Merhametin sadece güçlü olanlara gösterilmesi gerektiğine
- B) Merhamet göstermeyenlerin de aynı şekilde karşılık göreceğine
- C) Merhametli olmanın kişiyi cennete götürdüğüne
- D) Sadece zor durumda olanlara merhametli olunması gerektiğine

5. İslam'da Allah'ın “Er-Rahman” ve “Er-Rahim” isimleri Allah'ın hangi özelliğini ifade eder?

- A) Kullarına karşı sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olduğunu
- B) Bütün zenginliklerin O'na ait olduğunu
- C) Güçlü ve cezalandırıcı olduğunu
- D) Bilgi ve hikmet sahibi olduğunu

6. İslam'da merhametli olmak, Allah'a yakın olmanın bir göstergesidir.

Merhametli olan bir Müslüman nasıl bir davranış sergilemez?

- A) Çevresindekilere karşı anlayışlı davranır.
- B) Yaşlı ve hastalara yardımcı olur.
- C) Zor durumda olanlara karşı vurdumduymaz olur.
- D) Hayvanlara ve doğaya saygı gösterir.

7. Peygamber Efendimiz (sav), hayvanlara dahi merhametle yaklaşmayı öğütlemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu öğüde uygun bir davranış örneğidir?

- A) Kuşları avlamak için tuzak kurmak
- B) Sokak hayvanlarına zarar vermek
- C) Sadece insanlara karşı merhametli olmak
- D) Susuz bir köpeğe su vermek

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 | WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

